

УДК 657

ОПОДАТКУВАННЯ ЄДИНИМ ПОДАТКОМ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЯХ

М. О. Дерманська

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня, група МОіА-51м,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – д.е.н., професор О. В. Павелко

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті висвітлено основні аспекти оподаткування єдиним податком в сучасних економічних реаліях. Наведено дефініції понять «спрощена система оподаткування» та «єдиний податок». Розглянуто групи платників єдиного податку. Окреслено спектр господарюючих суб'єктів, котрим заборонено перебувати на спрощеній системі оподаткування. Проаналізовано ставки єдиного податку у 2023 році.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, єдиний податок, ставка податку, платники податку.

The article highlights the main aspects of single taxation in the current economic realities. The definitions of the concepts of "simplified taxation system" and "single tax" are given. The groups of single tax payers are considered. The range of business entities that are prohibited from using the simplified taxation system is outlined. The single tax rates in 2023 are analyzed.

Keywords: simplified taxation system, single tax, tax rate, taxpayers.

У сучасних умовах глобальних економічних викликів, стрімкого технологічного розвитку, а також, що вкрай важливо, воєнного стану в Україні, питання оподаткування стає ключовим елементом економічної стратегії держави, адже в Україні система оподаткування справедливо визнається однією з найважливіших складових фінансового управління та регулювання економіки.

Дослідженню спрощеної системи оподаткування присвячено чимало праць та публікацій. Зокрема, цю тему досліджували О. Солдатенко, А. Хомутенко, Ю. Шинкар, І. Колупаєва, Т. Парфенюк, Я. Греца, М. Білик та багато інших. Однак майже усі ці дослідження проводилися в довоєнний період, і в сучасних економічних реаліях здійснюються рідше.

Метою даної статті є актуалізація даних щодо оподаткування доходів єдиним податком в період воєнного стану в Україні.

Слід зазначити, що на сьогодні в Україні існує 2 види системи оподаткування – загальна та спрощена. Загальна система передбачає сплату усіх обов'язкових податків.

Спрощена система оподаткування – особливий механізм справляння податків і зборів, що передбачає заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених п. 297.1 ПКУ, на сплату єдиного податку, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Юридична особа чи фізична особа-підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо відповідає вимогам, встановленим Податковим кодексом, та реєструється платником єдиного податку в порядку, визначеному розділом XIV ПКУ [1].

Свою чергою єдиний податок (ЄП) – це різновид податку, що сплачується суб'єктами підприємницької діяльності, які перебувають на спрощеній системі оподаткування. Він приваблює суб'єктів господарювання більш простими правилами ведення обліку та меншою кількістю можливих санкцій і перевірок. Платником єдиного податку може виступати як юридична особа, так і ФОП. Платник єдиного податку – це суб'єкт підприємницької діяльності, який обрав спрощену систему оподаткування та отримав витяг чи свідоцтво платника єдиного податку. Щоб приєднатися до реєстру його учасників, необхідно подати відповідну заяву одним із заявлених способів: особисто чи через уповноважену особу; заповнивши спеціальну електронну форму (портал «ДІЯ») [2].

Реєстрація платників єдиного податку здійснюється досить швидко. Якщо заяву заповнено коректно, то процес реєстрації відбувається впродовж 2 робочих днів. При цьому реєстратор може відмовити в реєстрації з огляду на одну із причин:

- не виконуються умови для застосування спрощеної системи оподаткування;
 - наявність у суб'єкта діяльності податкової заборгованості чи невиконаних податкових зобов'язань;
 - не дотримуються вимоги, встановлені для окремих груп платників податків.
- Спрощена система передбачає поділ платників на чотири групи (таблиця).

Таблиця

Порівняльна характеристика груп платників єдиного податку станом на 2023 р.

Критерії	1 група	2 група	3 група	4 група
Хто може бути в цій групі	Тільки ФОП	Тільки ФОП	Фізичні та юридичні особи	Юридичні особи – в яких частка с/г виробництва за попередній податковий рік $\geq 75\%$; Фізичні особи – які провадять діяльність виключно в межах ФГ
Ліміт доходу протягом календарного року	1 118 900 грн (2023 рік)	5 587 800 грн (2023 рік)	7 818 900 грн (2023 рік)	Немає обмежень
Максимальна кількість найманих працівників	Не повинно бути працівників	10 працівників одночасно	Немає обмежень	Для юридичних осіб – немає обмежень. Для фізичних осіб – не повинно бути працівників. Членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї
Види господарської діяльності	Роздрібний продаж товарів на ринках і надання побутових послуг населенню (п. 291.7 ПКУ)	Надання послуг платникам ЄП і населення, виробництво та продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	Будь-які види діяльності, окрім заборонених пунктом 291.5 ПКУ	Юридичні особи – будь-які види діяльності, окрім заборонених пунктом 291.5 ПКУ (з обмеженням $\geq 75\%$ частки с/г виробництва). Фізичні особи – виключно вирощування, відгодовування с/г продукції, збирання, вилов, переробка власно вирощеної продукції та її продаж
Ставки єдиного податку	Не більше 10% прожиткового мінімуму для працездатних осіб	Не більше 20% мінімальної заробітної плати	5% доходу для неплатників ПДВ; 3% доходу для платників ПДВ	Ставка податку застосовується до грошової оцінки використовуваної земельної ділянки

продовження таблиці

Строки сплати податку	Авансовий внесок по 20 число (вкл.) поточного місяця	Авансовий внесок по 20 число (вкл.) поточного місяця	Протягом 10 к.д. після граничного терміну подання декларації за квартал	Щокварталу протягом 30 к.д. після його закінчення, в розмірах від суми податку: - 1 кв. – 10% по 30 квітня; - 2 кв. – 10% по 30 липня; - 3 кв. – 50% по 30 жовтня; - 4 кв. – 30% по 30 січня
Строки подання звітності	60 календарних днів після закінчення року	60 календарних днів після закінчення року	40 календ. днів після закінчення кварталу	Не пізніше 20 лютого поточного року

Отже, I та II групи – характеризуються тим, що обсяг доходу протягом року не повинен перевищувати 167 мінімальних заробітних плат (у 2023 р.: $6\,700,00 \cdot 167 = 1\,118\,900,00$ грн) та 834 мінімальних заробітних плати (у 2023 р.: $6\,700,00 \cdot 834 = 5\,587\,800,00$ грн) відповідно. Дані групи передбачені лише для фізичних осіб-підприємців. До них застосовується фіксований розмір податку, на який не впливає ні рівень доходу, ні сума прибутку;

– III група платників характеризується тим, що вона прийнятна як для фізичних осіб-підприємців, так і для юридичних осіб. Податок в даному випадку вираховується з суми доходу, а не прибутку. Його обсяг протягом року не повинен перевищувати 1167 мінімальних заробітних плати (у 2023 р.: $6\,700,00 \cdot 1\,167 = 7\,818\,900,00$ грн);

– IV група – включає виробників сільськогосподарської продукції, якими можуть виступати як юридичні особи, так і ФОП. На ставку податку не впливають ні розміри доходу, ні прибутку платника податку. До уваги береться лише грошова оцінка земельних ділянок [3].

Існують також певні обмеження щодо того, хто може бути платниками єдиного податку. Зокрема, заборонено перебувати на спрощеній системі оподаткування тим суб'єктам підприємницької діяльності, які здійснюють:

- роботу по проведенню чи організації азартних ігор та лотерей;
- діяльність із обміну валют;
- імпортно-експортну роботу, виробництво чи реалізацію підакцизних товарів;
- видобуток, або виробляють та реалізують дорогоцінне каміння та метали;
- видобування та реалізацію копалин (окрім тих, що мають місцеве значення);
- управління організаціями;
- поштову чи діяльність з послуг зв'язку, техобслуговування телекомунікаційних мереж тощо;
- продаж виробів мистецтва, організації аукціонів;
- проведення гастрольних турів та інших заходів.

Отже, виділимо деякі переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування. Власне, до переваг належать такі аспекти, як легкість бухгалтерського обліку; порядок реєстрації платника податку та простота нарахування єдиного податку.

Основними недоліками, на нашу думку, є: обмеження за обсягом виручки та у деяких видах діяльності; відсутність права на відшкодування ПДВ та фіксована ставка податку для I та II категорій платників незалежно від результатів їх діяльності [4].

1. Податковий кодекс України 2755-VI від 08.12.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.10.2023). 2. Про внесення змін до Податкового кодексу України а інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>. (дата звернення: 10.10.2023). 3. Коба Ю. В., Шинкар Ю. Л. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 25, Ч. 1. С. 116–120. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/25_1_2019ua/27.pdf (дата звернення: 10.10.2023). 4. Козинець І. Г., Кравченко О. В. Спрощена система оподаткування в Україні: переваги та недоліки. *Юридичний науковий журнал*. 2020. № 3. С. 242–245. URL: http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20420/6_Козинець_Кравченко_Спрощ.с-ма%20оподатк.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 10.10.2023).